

Corvin Mátyás Általános Iskola Kertvárosi Általános Iskolája

Történelem 8.
2017/2018.

Tanmenet

Készítette: Bereczkiné Sörös Judit
Óraszám: Heti 2 óra (72 óra)

2017. szeptember 20.

Témák	Új tananyag feldolgozása	Képességfejlesztés, összefoglalás, gyakorlás, ellenőrzés	Teljes óraszám
A szuperhatalmak szembenállása	8	10	18
Magyarország 1945-től az 1956-os forradalom és szabadságharc leveréséig	8	2	10
Az egységesülő Európa, a globalizáció kiteljesedése	5	3	8
A Kádár-korszak	6	3	9
Demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon	3	6	9
Társadalmi ismeretek	8	8	16
Projekt óra		2	2
Összesen:	38	34	72
Ebből szabadon felhasznált órakeret:	7		7

Bevezetés

A tanmenet az EMMI 110/2012 (VI. 4.) Kormányrendelet (NAT 2012), az 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet [2.sz.](#) melléklet Kerettanterv az általános iskola 5-8. évfolyamára történelem a Kecskeméti Corvin Mátyás Általános Iskola, Kertvárosi Általános Iskola helyi tanterve a történelem az általános iskolák 5–8. évfolyama számára alapján készült

A tanmenetben található rövidítések magyarázata:

F: fogalmak, szakkifejezések

É: évszámok

N: nevek

T: topográfiai ismeretek

ÉK: értelmező kulcsfogalmak

TK: tartalmi kulcsfogalmak

K: kulcsfogalmak (a Társadalmi ismeretek fejezetnél)

A tantárgyi *kapcsolódási pontok* az „Ismeretanyag” oszlopban találhatók.

Jelölések:

1.) **Késsel kiemelve : a szabadon felhasznált órakeret. (10%)**

2.) **Zölddel kiemelve: a fejlesztési területek oszlopban a kulcskompetenciák, szükséges ismeretek, képességek, attitűdök**

3.) **Félkövér betűtípussal szedve: tantárgyi minimum, illetve a sajátos nevelési igényű tanulók számára kijelölt alapkövetelmények, tanulói tevékenységek**

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
I. A SZUPERHATALMAK SZEMBENÁLLÁSA					
1-5.	Ismétlő óra	KÉPESSÉGFEJLESZTŐ ÓRA Év eleji ismételés a tanulócsoporthal. A <i>világháborúk történetének, okainak és következményeinek áttekintése</i> . A fontosabb események, személyek és fogalmak felidézése. A tankönyv, a munkafüzet és az atlasz átlapozása annak céljából, hogy előzetesen megbeszéljék milyen korokról és témákról fognak tanulni.	1. Ismeretszerzés, tanulás F) A történelmi kulcsfogalmak ismerete és alkalmazása A ismeretek rendszerezése, a történelmi megismerést elősegítő általánosítások megfogalmazása történelmi fogalmak segítségével. (Pl. A két világháború szövetségi rendszereinek összehasonlítása célok, eszközök és eredmények szempontjából.)	ÉK: ok és következmény, történelmi nézőpont TK: társadalom, politika	
6.	1. A győztes nagyhatalmak átmeneti együttműködése a második világháború után	A győztes nagyhatalmak konfliktust sejtető helyzete, különösképp a kommunista diktatúrák veszélye. Az ENSZ	2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése Egy korszakon belül lezajlott változások bemutatása különböző szempontok szerint (politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális; helyi,	É: 1947 (a párizsi békék) N: Truman T: Szovjetunió ÉK: ok és következmény	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		megalapítása: céljai, fontosabb szervei, feladatai. Az 1947-es párizsi békekonferencia, s az Egyesült Államok, a Szovjetunió és Németország politikai ambícióinak, illetve helyzetének taglalása. A kollektív bűnösség elvének magyarázata. Az atlasz és a tankönyv vonatkozó térképeinek a használata.	regionális, globális; gyors, lassú, rövid távú, hosszú távú). (Pl. Mennyiben változott meg a szövetséges nagyhatalmak és Németország helyzete a háborút követően?) 4. Tájékozódás térben-időben B) Topográfiai feladatok A történelmi térképekről leolvasható információk (pl. megszállási övezetek) azonosítása és értelmezése.	történelmi nézőpont TK: társadalom, migráció, politika, demokrácia, diktatúra, emberi jog Kapcsolódási pontok: Földrajz: Kisebb államok és nagyhatalmak gazdasági, területi méreteinek összevetése. Mozgóképkultúra és médiaismeret: Játékfilmek (pl. Andrzej Wajda: Hamu és gyémánt). Ének-zene: Penderecki: Hiroshima emlékezete	
7.	2. A kétpólusú világ kialakulása	Ismeretszerzés, tanulás: Információk rendszerezése és értelmezése az Egyesült Államok és a	1. Ismeretszerzés, tanulás C) Ismeretszerzés elsődleges forrásokból Annak azonosítása, hogy a vizsgált forrás milyen céllal készült, ki a szerzője, mi a	F: hidegháború, vasfüggöny, szuperhatalom É: 1946 (a fultoni beszéd), 1953 (Sztálin halála)	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		<i>Szovjetunió vetélkedéséről.</i> A második világháború utáni szovjet–amerikai ellentét okainak taglalása, s a Vörös Hadsereg szerepének értékelése. A Szovjetunió kelet-közép-európai berendezkedése, s a demokratikus hatalmak ez ellen való tiltakozásának bemutatása Churchill és Truman beszédein keresztül. A szuperhatalom és a hidegháború fogalmainak magyarázata. Az atlasz és a tankönyv vonatkozó térképeinek a használata.	szerző viszonya az adott eseményhez, személyhez, üggyhöz. (<i>Pl. Hasonlítsuk össze a források segítségével a két szembenálló tábor helyzetértékelését!</i>) F) A történelmi kulcsfogalmak ismerete és alkalmazása Az ismeretek rendszerezése, a történelmi megismerést elősegítő általánosítások megfogalmazása történelmi fogalmak segítségével. (<i>Pl. a hidegháború fogalmának értelmezése.</i>) 4. Tájékozódás térben-időben B) Topográfiai feladatok A történelmi térképekről leolvasható információk azonosítása és értelmezése. (<i>Pl. Európa „kettészakadása”.</i>)	N: Hruscsov, Truman T: Szovjetunió ÉK: ok és következmény, történelmi forrás, interpretáció, történelmi nézőpont TK: társadalmi csoport, életmód, politika, demokrácia, diktatúra, emberi jog Kapcsolódási pontok: Földrajz: Kisebb államok és nagyhatalmak gazdasági, területi méreteinek összevetése.	
8. -9.	3. A kettéosztott Európa	A kétpólusú világ, a nyugat-európai demokratikus államok és a kelet-közép-	2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése Különböző fejlődési utak és	F: jóléti állam, piacgazdaság N: Marshall É: 1949 (a NATO, az	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		európai kommunista diktatúrák országainak bemutatása elsősorban politikai és gazdasági szempontból. Annak értékelése, hogy az európai gazdaság talpra állításában mennyire játszott szerepet a Marshall-segély, mely országok profitáltak belőle leginkább. A NATO és a Varsói Szerződés megalapítása, céljai. Az atlasz és a tankönyv vonatkozó térképeinek a használata. A Németországi Szövetségi Köztársaság (NSZK) és a Német Demokratikus Köztársaság (NDK) megalakítása, s a két világrend jellemzőinek ezáltal összevetése.	modellek összehasonlítása, következtetések megfogalmazása a hasonlóságok és a különbségek alapján. (<i>Pl. a nyugati demokráciák és a kommunista diktatúrák jellemzőinek az egybevetése</i>) 4. Tájékozódás térben-időben B) Topográfiai feladatok A történelmi térképekről leolvasható információk azonosítása és értelmezése. (<i>A NATO országok és a Varsói Szerződés tagállamainak azonosítása a térképen</i>)	NDK és az NSZK megalakulása), 1955 (a Varsói Szerződés), 1961 (a berlini fal felhúzása) T: NSZK, NDK ÉK: történelmi idő, ok és következmény, történelmi nézőpont TK: társadalom, identitás, társadalmi mobilitás, migráció, életmód, város, gazdaság, erőforrás, gazdasági kapcsolat, politika, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog <i>Kapcsolódási pontok:</i> <i>Földrajz:</i> <i>Kisebb államok és nagyhatalmak gazdasági, területi méreteinek</i>	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
				összevetése.	
10.	4. Az Európán kívüli világ	A második világháború utáni új államok születését és önállóvá válásuk lehetőségeit tekinti át a lecke. 1948- ban létrejött a független Izrael, 1947- ben elismerték India függetlenségét és megalakult az önálló Pakisztán állam is. Kína szocialista berendezkedésének tárgyalása, eredményeinek értékelése, mai gazdasági szerepe. A harmadik világ országainak politikai, gazdasági értékelése. Az atlasz és a tankönyv vonatkozó térképeinek a használata.	3. Kommunikáció B) Beszámoló készítése. A történelmi személyekről (pl. <i>Ben Gurion vagy Herzl Tivadar</i>), eseményekről (pl. <i>Gandhi erőszakmentes mozgalma</i>) és korszakokról (pl. <i>Kína 1949 utáni történelme</i>) gyűjtött információk összerendezése megadott szempontok szerint. 4. Tájékozódás térben-időben B) Topográfiai feladatok A történelmi térképekről leolvasható információk (pl. a <i>gyarmatok felszabadulása</i>) azonosítása és értelmezése.	É: 1948 (Izrael Állam megalakulása) T: Kína, Közel-Kelet, Izrael, Palesztina ÉK: ok és következmény, történelmi nézőpont TK: társadalom, életmód, gazdaság, politika, állam, demokrácia, diktatúra <i>Kapcsolódási pontok:</i> Földrajz: India és Kína.	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
11.	5. Válságócok és fegyveres konfliktusok a hidegháború korában	Az arab–izraeli háborúk, a koreai háború, a kubai rakétaválság és a vietnami háború okainak és következményeinek számbavétele. Az atlasz és a tankönyv vonatkozó térképeinek a használata. A konfliktusok értékelése a hidegháború időszakába ágyazva, a két szuperhatalom szerepének megítélése. Annak megfogalmazása, hogy a helyi háborúk miért hordozták magukban egy világháború lehetőségét.	1. Ismeretszerzés, tanulás E) Az információk rendszerezése és értelmezése Érvekkel és bizonyítékokkal alátámasztott következtetések megfogalmazása arról, hogy mi és miért történt. (Pl. arab–izraeli háborúk vagy kubai rakétaválság.) 4. Tájékozódás térben-időben B) Topográfiai feladatok A történelmi térképekről leolvasható információk azonosítása és értelmezése. (Pl. a koreai vagy vietnami háborúról.)	N: Hruscsov, Kennedy É: 1962 (a kubai rakétaválság) T: Észak- és Dél-Korea, Észak- és Dél-Vietnam, Kuba ÉK: történelmi idő, ok és következmény, tény és bizonyíték, történelmi nézőpont TK: politika, demokrácia, diktatúra	
12.	Fegyverkezési verseny és űrprogram (Olvasmány)	KÉPESSÉGFEJLESZTŐ ÓRA Az atomfegyverekről és az űrprogramokról szóló olvasmány arra ad választ, hogy miért	3. Kommunikáció B) Beszámoló készítése. Rövid beszámoló készítése a tanultak és az olvasottak alapján. (Pl. az első űrutazásról vagy a Holdra szállásról.)	F: hidegháború É: 1961 (Jurij Gagarin űrrepülése) ÉK: ok és következmény,	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		fejlesztettek egyre újabb és újabb fegyvereket a szuperhatalmak és miként próbáltak felülkerekedni egymás technikai fejlettségén a hidegháború korszakában. Beszéljük meg, hogy a kölcsönös elrettentés politikája ugyan hozzájárult a béke fenntartásához, de komoly fenyegetést is jelentett!	Egy adott témával (<i>pl. a fegyverkezési versennyel</i>) kapcsolatban megfogalmazódó érvek és következtetések előzetes összerendezése, majd érthetően és meggyőző módon történő bemutatása.	történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont TK: erőforrás, gazdasági teljesítmény, politika <i>Kapcsolódási pontok: Vizuális kultúra: A korszakot jellemző fényképek.</i>	
13.	6. A gazdaság két útja: piacgazdaság és tervgazdaság	Európa és a világ kettéosztottsága a politikai jellemzők mellett komoly gazdasági különbségeket is mutat. Összehasonlítja a tananyagrészt a piacgazdaságok modelljét a nyugat-európai demokratikus	1. Ismeretszerzés, tanulás E) Az információk rendszerezése és értelmezése Az előzetesen feltevések helyességének ellenőrzése és értékelése az új információk alapján. (<i>Pl. Miért Nyugat-Európában jöttek létre a jóléti államok?</i>) Vizuális rendezők (táblázatok, ábrák, vázlatok) készítése. (<i>Pl. a piacgazdaság és a</i>	F: jóléti állam, tervgazdaság, piacgazdaság , olajárrobbanás, mamutcégek, nemzetközi pénzvilág, csúcstechnológia ÉK: tény és bizonyíték, történelmi nézőpont TK: életmód,	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		jóléti államokban és a tervgazdálkodás modelljét a kelet- közép-európai szocialista országokban. Értékeljük ezek versenyképességét és az általuk biztosított életszínvonalat. Az olajárrobbanás okainak és következményeinek számbavétele. A távol- keleti és délkelet-ázsiai országok fejlődésének értékelése.	<i>tervutasításos rendszer összehasonlítására.)</i> F) A történelmi kulcsfogalmak ismerete és alkalmazása A ismeretek rendszerezése, a történelmi megismerést elősegítő általánosítások megfogalmazása történelmi fogalmak segítségével. <i>(Pl. az olajárrobbanás következményeiről.)</i>	gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, piac, politika, állam, államforma, államszervezet <i>Kapcsolódási pontok: Földrajz: A bruttó hazai termék.</i>	
14.	7. Az életmód változása, a populáris kultúra kialakulása és terjedése a világban	A lecke életmódtörténeti kitekintés elsősorban az ötvenes-hatvanas évek Amerikájába. Tárjuk fel az életmód javulásának okait és következményeit, gyűjtsünk példákat új technikai vívmányokra és jelentőségükre, használjuk a képeket	1. Ismeretszerzés, tanulás C) Ismeretszerzés elsődleges forrásokból Képek, karikatúrák, plakátok fényképek felhasználása a történelmi ismeretszerzéshez. <i>(Pl. a tankönyv és a világháló vonatkozó képei.)</i> Hang- és filmfelvételek felhasználása a történelmi ismeretszerzéshez. (Pl. Elvis	F: jóléti állam, beat- korszak É: 1968 (a nyugati diáklázadások) ÉK: történelmi idő, változás és folyamatosság, történelmi forrás, interpretáció, történelmi nézőpont	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		az új életérzés leírására! Tárjuk fel, mi mellett állt ki az új nemzedék, és mit ítélt el!	Presley és a Beatles zenéje, vagy a Hair részletei.)	TK: társadalom, társadalmi csoport, életmód, város, gazdaság, gazdasági teljesítmény, piac, politika, demokrácia <i>Kapcsolódási pontok:</i> <i>Ének-zene:</i> <i>A rock and roll. A</i> <i>Beatles. Elvis Presley.</i> <i>Informatika:</i> <i>A számítógép</i> <i>története.</i> Mozgóképkultúra és médiaismeret: Játékfilmek (pl. Miloš Forman: Hair)	
15.	Az afroamerikaiak polgárjogi mozgalma az Amerikai Egyesült Államokban (Olvasmány)	KÉPESSÉGFEJLESZTŐ ÓRA Az olvasmány bemutatja a fehérek és az afroamerikaiak faji megkülönböztetésének néhány híres történelmi	2. Kritikai gondolkodás B) Emberi magatartások és döntések megfigyelése Egy társadalmi vagy politikai reformer (pl. Martin Luther King) életének megismerése és bemutatása abból a szempontból, hogy mit és miért	ÉK: történelmi nézőpont TK: társadalom, társadalmi csoport, életmód, emberi jog, polgári jog <i>Kapcsolódási pontok:</i>	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		példáját. Martin Luther King a faji megkülönböztetés elleni harc vezetőjévé emelkedett, az ő életrajzába és történelmi jelentőségébe is bepillantást nyerünk.	akart megreformálni, mennyire sikerült a reformjait megvalósítani.	Angol nyelv: <i>Martin Luther King „Van egy álmom” beszéde</i>	
16.-17.	Összefoglalás	A tananyag áttekintése a megadott szempontok szerint. A munkafüzet feladatainak megoldása. Az atlasz vonatkozó térképeinek a használata.	2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése Egyes történelmi változások jelentőségének megítélése. (Pl. <i>Változások a két superhatalom politikájában.</i>) 3. Kommunikáció B) Beszámoló készítése. A történelmi személyekről (pl. <i>Kennedy és/vagy Hruscsov</i>), eseményekről (pl. <i>háborúk Délkelet-Ázsiában</i>) és korszakokról (pl. <i>a berlini légihídtól a berlini falig</i>) gyűjtött információk összerendezése megadott szempontok szerint.	F: hidegháború, vasfüggöny, jóléti állam, piacgazdaság, superhatalom, tervgazdaság, piacgazdaság, beat-korszak, olajárrobbanás, mamutcégek, nemzetközi pénzvilág, csúcstechnológia. N: Truman, Marshall, Hruscsov, Kennedy. T: Szovjetunió, NSZK, NDK, Kína, Észak- és Dél-Korea, Észak- és Dél-Vietnam, Kuba, Közel-Kelet, Izrael,	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
				Palesztina É: 1946 (a fultoni beszéd), 1947 (a párizsi békék), 1948 (Izrael Állam megalakulása), 1949 (a NATO, az NDK és az NSZK megalakulása), 1953 (Sztálin halála), 1955 (a Varsói Szerződés), 1961 (Jurij Gagarin űrrepülése, a berlini fal felhúzása), 1962 (kubai rakétaválság), 1968 (nyugati diáklázadások). ÉK: történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont. TK: társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, migráció,	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
				életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, államszervezet, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog	
18.	Ellenőrzés	Számonkérés.			
II. MAGYARORSZÁG 1945-TŐL AZ 1956-OS FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC LEVERÉSÉIG					
19.	8. Magyarország 1945 és 1947 között	A második világháború utáni újjáépítés megkezdése: a helyi és a központi hatalmi szervek kialakításának bemutatása, s ebben Moszkva szerepének értékelése.	1. Ismeretszerzés, tanulás D) Ismeretszerzés másodlagos forrásokból Grafikonok, diagramok használata: adatok kikeresése, összehasonlítása és értelmezése. (Pl. <i>Értékeljük az 1945-ös földosztás eredményeit</i>	F: népbíróságok N: Tildy Zoltán, Rákosi Mátyás, Nagy Ferenc , Kovács Béla É: 1945. november (választások Magyarországon), 1946 (a második	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		Az Ideiglenes Nemzeti Kormány feladatainak áttekintése. Az 1945-ös és az 1947-es választások ismertetése és a diktatúra kiépítésének jellemző elemei. Magyarország mozgásterének értékelése a Szovjetunió ellenőrzésében.	<i>a kördiagramok alapján!)</i> E) Az információk rendszerezése és értelmezése A történelmi események értékelése különböző személyek és csoportok helyzete és érdekei szempontjából. <i>(Pl. Hasonlítsuk össze az 1945-ös és 1947-es választások eredményeit a demokrácia védelmezői szempontjából!)</i> 4. Tájékozódás térben-időben A) Kronológiai feladatok Egyszerű időszalag készítése. <i>(Pl. Magyarország 1945 és 1947 közötti történelmének főbb eseményeiről.)</i>	köztársaság és az új forint), 1947 (a kékcédulás választások, a párizsi béke) T: Debrecen ÉK: ok és következmény, tény és bizonyíték, történelmi nézőpont TK: társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, gazdaság, erőforrás, politika, állam, államforma, köztársaság, közigazgatás, szuverenitás, demokrácia, diktatúra	
20.	9. A határon túli magyarság a világháború után	A trianoni határokon túlnyúló magyarság viszontagságait, jogfosztottságát tárgyalja a lecke.	1. Ismeretszerzés, tanulás C) Ismeretszerzés elsődleges forrásokból Fényképek felhasználása a történelmi ismeretszerzéshez. 2. Kritikai gondolkodás	F: kitelepítések ÉK: ok és következmény történelmi nézőpont TK: társadalom,	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
			C) A történelmi változások nyomon követése A változások okainak és következményeinek számbavétele és kiértékelése. (Pl. Miért nem tarthatta meg Magyarország az 1938 és 1941 között visszaszerzett területei?)	társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, migráció, életmód, nemzet, nemzetiség, politika, állam, emberi jog, állampolgári jog	
21.	10. A kommunista diktatúra. Rákosi, a diktátor	Annak áttekintése, hogyan szerezték meg a kommunisták a teljes hatalmat a politikai ellenfelek és polgári pártok megsemmisítése után. A diktatúra az egyházak ellen is támadást indított, s Mindszenty József történetét is megismerjük. Beszéljük meg a diktatúra kiépítésének eszközeit (titkosrendőrség), következményeit (államosítások, tervgazdaság, téeszek, koncepciók perek,	2. Kritikai gondolkodás: B) Emberi magatartások és döntések megfigyelése <i>Történelmi személyiségek (Rákosi és társai) jellemzése. A felszámolt polgári életforma és az új élet körülményeinek összehasonlítása.</i> 3. Kommunikáció: B) Beszámoló készítése <i>Saját vélemény megfogalmazása a Rákosi-diktatúráról.</i>	F: államosítás, pártállam, ÁVH, tervgazdaság, kollektivizálás, szövetkezet N: Mindszenty József ÉK: ok és következmény, történelmi nézőpont TK: társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, kereskedelem, gazdaság, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, politika, állam, államszervezet,	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		stb.). A pártállam fogalmának és jellemzőinek ismertetése.		vallásüldözés, egyházüldözés, vallásszabadság	
22.	11. Törvénytelenések az ötvenes években	Az elnyomást jelentő évek eseményeinek áttekintése. A kommunista párt hatalmát feltétel nélkül kiszolgáló intézményrendszer megismerése. Különösképp a bíróságok, a párt akarata szerinti ítéletek jelentettek sokak számára fenyegetettséget. A magyarországi internálótáborok és kitelepítések alkalmazásának okai és következményei a rendszerben. Az atlasz és a tankönyv vonatkozó térképének a használata.	2. Kritikai gondolkodás: C) A történelmi változások nyomon követése A fejlődő és a válságos periódusok megkülönböztetése egymástól; a fejlődésben és a válságban közrejátszó okok és tényezők azonosítása; ezek ok- okozati összefüggésbe állítása. (Pl. <i>Milyen tényezők rontották a magyar mezőgazdaság termelékenységét a Rákosi- rendszerben? Miért?</i>) 4. Tájékozódás térben és időben: B) Topográfiai feladatok <i>A magyar internálótáborok helyének megkeresése Magyarország térképén.</i>	F: internálás, tervgazdaság T: Debrecen, Recsk, Hortobágy ÉK: ok és következmény TK: társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, gazdaság, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, politika, állam, államszervezet, diktatúra, emberi jog, állampolgári jog <i>Kapcsolódási pontok: Magyar nyelv és</i>	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
				irodalom: Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról Mozgóképkultúra és médiaismeret: Játékfilmek (pl. Bacsó Péter: A tanú)	
23.	12. Hétköznapi és ünnepek a Rákosi-diktatúra idején	A romló életszínvonal mutatta leginkább a Rákosi-rendszer gazdaságának kudarcát. A hétköznapi nyomorúságához tartozott az egyházi és nemzeti ünnepek felszámolása is, s a kommunista ünnepi hagyományok erőltetése. A személyi kultusz a kommunista vezetőket éltette. Vessük össze a plakátok által sugallt közhangulatot a valódival, fogalmazzunk	2. Kritikai gondolkodás: C) A történelmi változások nyomon követése A történelmi korszakok vizsgálatához és összehasonlításához használható szempontok (pl. a politikai hatalom jellege és gyakorlásának módja, gazdasági élet, társadalmi rétegek, mindennapi élet, kultúra, vallás) ismerete és használata. (Pl. <i>Értékeljük a Rákosi-korszakot a szempontok alapján!</i>)	F: tömegpropaganda ÉK: ok és következmény, történelmi forrás, interpretáció, történelmi nézőpont TK: társadalom, lesüllyedés, életmód, város, politika, diktatúra, vallásüldözés, egyházüldözés, vallásszabadság <i>Kapcsolódási pontok:</i> <i>Vizuális kultúra:</i> <i>Az ötvenes évek építésze. Az első</i>	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		véleményt a kommunista propagandáról. A magyar sport- és főleg futballtörténelem legsikeresebb időszaka és a legendás Aranycsapat megismerése is feladat.		<i>lakótelepek. A korszak jellemző képzőművészeti alkotásai. Testnevelés és sport: Az Aranycsapat, Puskás Ferenc.</i>	
24.	13. Reformkísérlettől a forradalomig	Tárjuk fel, hogy 1953 júliusában Nagy Imre miniszterelnökségével hogyan enyhültek az elnyomó intézkedések, s politikája miatt tette népszerűvé személyét. Nagy Imre életútjának áttekintése, majd annak megértése, miért kerül konfliktusba Rákossal. Az 1955-ös külpolitikai változás a belpolitikában is változást hozott: Nagy Imrét megbuktatták, de a kommunista diktatúrán enyhíteni kellett, melyet Hruscsov is belátott.	1. Ismeretszerzés, tanulás E) Az információk rendszerezése és értelmezése Érvekkel és bizonyítékokkal alátámasztott következtetések megfogalmazása arról, hogy mi és miért történt. (Pl. Miért kerülhetett a miniszterelnöki székbe Nagy Imre?) 2. Kritikai gondolkodás B) Emberi magatartások és döntések megfigyelése A tanulságok levonása történelmi személyek tettei alapján. (Pl. Ítéljük meg Rákosi Mátyás tevékenységét!) C) A történelmi változások nyomon követése	N: Nagy Imre ÉK: ok és következmény TK: társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, gazdaság, politika	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		Az érdemi kezdeményezést az egyetemisták ragadták magukhoz 1956 októberében, s Magyarország a forradalom szélére sodródott.	A változások okainak és következményeinek számbavétele és kiértékelése. (Pl. Kövessük nyomon a kommunista diktatúra keményedésének és lazulásának időszakait! Keressük a mögöttük lévő okokat!)		
25.-26.	14. Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc A pesti srácok (Olvasmány)	<i>Kövessük nyomon az 1956-os forradalom eseményeit és helyszíneit Budapesten a térkép segítségével.</i> 1956. október 23-a eseményeinek, a felvonulók útvonalának megismerése. Hogyan vált a békésnek induló felvonulásból az éjszakai órákra fegyveres felkelés? Hol dördültek el az első lövések? Hol volt nagyobb fegyveres ellenállás? Tekintsük át napról-	1. Ismeretszerzés, tanulás: Az 1956-os események nyomon követése több szálon. Adatgyűjtés, fotók, filmek. Vitaforum a visszaemlékezésekről. 3. Kommunikáció F) Beszélgetés és vita A magyar történelem egy fordulópontjának megvitatása: jelentőség, okok, következmények, lehetséges alternatívák lehetőségei stb. (Pl. 1956 a magyar szabadságküzdelmek sorában.) 4. Tájékozódás térben és időben: Az 1956. október 23. és november 4. közötti események kronológiai sorrendbe állítása.	N: Nagy Imre, Kádár János, Mindszenty József É: 1956. október 23. (a forradalom kitörése), 1956. november 4. (a forradalom leverésének kezdete) <i>Kapcsolódási pontok:</i> Magyar nyelv és irodalom: Tamás Lajos: Piros a vér a pesti utcán, Márai Sándor: Mennyből az angyal Mozgókép kultúra és médiaismeret:	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		napra a főbb fejleményeket a forradalom és szabadságharc teljes időszakában, november 4-ig. Értékeljük a magyar forradalmárokat és a szovjetek szemszögéből is az eseményeket. Határozzuk meg Nagy Imre mozgásterét, befolyását az események menetére.	<i>Magyarország vaktérképén az 1956-ban hazánkra törő szovjet csapatok útvonalának bejelölése.</i>	<i>Játékfilmek (pl. Goda Krisztina: Szabadság, szerelem).</i>	
27.	Összefoglalás	A tananyag áttekintése a megadott szempontok szerint. A munkafüzet feladatainak megoldása. Az atlasz vonatkozó térképeinek a használata.	2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése Egyes történelmi változások jelentőségének megítélése. (Pl. <i>Miért lehetett a magyar szabadságharcos az év embere a Time Magazinban?</i>) 3. Kommunikáció B) Beszámoló készítése. A történelmi személyekről, eseményekről és korszakokról gyűjtött információk összerendezése megadott szempontok szerint. (Pl. Nagy	F: népbíróságok, államosítás, internálás, pártállam, ÁVH, kitelepítések, tervgazdaság, kollektivizálás, szövetkezet, tömegpropaganda N: Tildy Zoltán, Rákosi Mátyás, Nagy Ferenc, Kovács Béla, Mindszenty József, Nagy Imre, Kádár János	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
			<i>Imre forradalom és szabadságharc alatti tevékenységéről.)</i> 4. Tájékozódás térben-időben A) Kronológiai feladatok Történelmi fordulópontok keresése a magyar történelemben. (Pl. <i>Forradalmak és szabadságharcok a magyar történelemben.</i>)	T: Debrecen, Recsk, Hortobágy É: 1945. november (választások Magyarországon), 1946 (a második köztársaság és az új forint), 1947 (a kékcédulás választások, a párizsi béke), 1956. október 23. (a forradalom kitörése), 1956. november 4. (a forradalom leverésének kezdete) ÉK: ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont. TK: társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, migráció, életmód, város,	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
				nemzet, nemzetiség; gazdaság, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, közigazgatás, szuverenitás, demokrácia, diktatúra, emberi jog, állampolgári jog, vallásüldözés, egyházüldözés, vallásszabadság	
28.	Ellenőrzés	Számonkérés.			
III. AZ EGYSÉGESÜLŐ EURÓPA, A GLOBALIZÁCIÓ KITELJESEDÉSE					

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
29.	15. A nyugati integráció. Az enyhülés kezdetei	Tekintsük át, hogy miért vált szükségessé a nyugat-európai államok integrációja, együttműködése, gazdasági kapcsolataik megerősítése! Ismerjük meg a gazdasági integrációs folyamat jelentős állomásait, a létrehozott szervezetek céljait, tagországait, az atlasz vonatkozó térképeinek a használatával is! Értelmezzük, hogy milyen okokkal magyarázható a kelet-közép-európai országok gazdasági lemaradása! Hasonlítsuk össze a nyugati és a szovjet blokk országainak helyzetét!	1. Ismeretszerzés, tanulás D) Ismeretszerzés másodlagos forrásokból Kulcsszavak és kulcsmondatok keresése szövegekben. (Pl. <i>egység, gazdasági kapcsolatok, integráció, együttműködés, vámunió stb.</i>) Következtetés egyik eseményről a másikra. (Pl. <i>iparági együttműködés → gazdasági közösség → politikai együttműködés.</i>) 2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése Különböző földrajzi területeken lejátszódó változások összehasonlítása. (Pl. <i>a nyugat-európai és kelet-közép-európai fejlődés összehasonlítása.</i>) 4. Tájékozódás térben-időben: B) Topográfiai feladatok Az események helyszíneinek megkeresése térképen. (Pl. <i>a nyugat-európai integráció országai.</i>)	F: integráció N: Brezsnyev ÉK: változás és folyamatosság, történelmi nézőpont TK: életmód, gazdaság, gazdasági rendszer, termelés, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, demokrácia, diktatúra, emberi jog <i>Kapcsolódási pontok:</i> <i>Informatika:</i> <i>Adatok gyűjtése interneten.</i>	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
30.	16. A Szovjetunió felbomlása	Annak megismerése, hogy mi vezetett a szovjet blokk és a Szovjetunió széteséséhez. Gyűjtsük össze, milyen gazdasági és politikai gondokkal küzdöttek a szovjet tömb országai! Miért vált alkalmassá az idő a nemzetiségi és függetlenedési mozgalmakra? Mi vezetett végül a Szovjetunió megszűnéséhez? Nevezzük meg az új független államokat az atlasz és a tankönyv vonatkozó térképének a használatával!	2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése A változások okainak és következményeinek számbavétele és kiértékelése. <i>(Pl. Milyen következményekkel járt a Szovjetunió hanyatlása?)</i> 4. Tájékozódás térben-időben: B) Topográfiai feladatok Történelmi változások azonosítása és bemutatása térképek segítségével. <i>(Pl. a Szovjetunióból kiváló országok.)</i>	F: atomkatasztrófa N: Gorbacsov, Reagan É: 1991 (a Varsói Szerződés és a KGST felszámolása, a Szovjetunió felbomlása) T: Ukrajna, Csernobil, Észtország, Lettország, Litvánia ÉK: történelmi idő, történelmi nézőpont TK: társadalom, identitás, életmód, gazdasági rendszer, gazdasági teljesítmény, politika, demokrácia, diktatúra, emberi jog <i>Kapcsolódási pontok:</i> <i>Informatika:</i> <i>Adatok gyűjtése interneten.</i>	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
				<i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> <i>A XX. század második felének filmművészete</i> (pl. George Lucas: <i>Csillagok háborúja</i>, Steven Spielberg: <i>E.T. a földönkívüli</i>) <i>Ének-zene:</i> John Williams: <i>Filmzenék</i> (pl. <i>Csillagok háborúja</i>)	
31.	17. A rendszerváltó Kelet-Közép-Európa. Németország egyesülése	Annak megismerése, hogy a demokratikus átalakulás országonként minek köszönhetően és milyen módokon zajlott le. Ismételjük át, mi jellemezte a szovjet befolyás országainak gazdaságát, életszínvonalát, társadalmi elégedettségét! Mi vezetett a szocialista	2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomán követése A változások okainak és következményeinek számbavétele és kiértékelése. <i>(Milyen tényezők vezettek a kelet-közép-európai országokban a rendszerváltoztatáshoz?)</i> 3. Kommunikáció F) Beszélgetés és vita Önálló vélemény megfogalmazása eseményekről, jelenségekről és személyekről.	F: tervgazdaság É: 1968 (a „prágai tavasz”), 1989 (a berlini fal lebontása), 1993 (Csehszlovákia szétválása, Csehország és Szlovákia létrejötte) T: Prága, Csehország, Szlovákia, Németország ÉK: történelmi idő TK: társadalom,	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		tervgazdálkodás csődjéhez? A két német állam újraegyesítése is megtörténik 1990-ben, melyben Magyarország is kiemelkedő szerepet játszott.	(Milyen része volt hazánknak a német újraegyesítésben?) 4. Tájékozódás térben-időben: A rendszerváltás/rendszerváltozás ütemének összehasonlítása a volt szocialista országokban. Történelmi változások azonosítása és bemutatása térképek segítségével.	életmód, város, gazdasági rendszer, gazdasági teljesítmény, politika, parlamentarizmus, szuverenitás, demokrácia <i>Kapcsolódási pontok:</i> <i>Földrajz:</i> <i>Közép- és Kelet-</i> <i>Európa</i> <i>országhatárainak</i> <i>változása</i>	
32.	18. Az Európai Unió létrejötte és működése	Annak megismerése, hogyan az Európai Unió milyen történelmi előzmények során jött létre, bővült és fejlődött. Értelmezzük az Európai Unió szervezeti felépítését, és ismerjük meg az EU legfontosabb intézményeit. Mely országok alkotják az	3. Kommunikáció Egyszerű vázlatrajz vagy magyarázó ábra készítése Önálló vélemény megfogalmazása a szűkebb és tágabb környezetünket befolyásoló tényezőkről. (Pl. Milyen előnyök származnak az Európai Unió tagságunkból?) Azonosulás az egységes Európa gondolatával. (Pl. Miért fontos	F: migráció, integráció, euró, multikulturalizmus É: 1992 (a maastrichti szerződés aláírása), 1995 (a schengeni egyezmény életbe lépése), 2002 (az euró bevezetése), 2004 (tíz új tagállam	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		eurózónát? Összegezzük, mit kínál az EU a tagországoknak és polgárainak! Értékeljük az EU szerepét gazdasági és politikai szempontból! Az atlasz és a tankönyv vonatkozó térképeinek a használata.	<i>Európa egységének megtartása? Gazdasági és politikai tényezők.)</i> 4. Tájékozódás térben-időben: B) Topográfiai feladatok A tanultakkal kapcsolatos helyszínek (pl. az EU tagállamai) megmutatása a térképeken.	csatlakozik az EU-hoz, közöttük Magyarország is) T: az EU tagállamai ÉK: történelmi idő, tény és bizonyíték TK: társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, életmód, város, gazdaság, erőforrás, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, népképviselő, parlamentarizmus, demokrácia, emberi jog, polgári jog <i>Kapcsolódási pontok:</i> <i>Földrajz:</i> <i>Az Európai Unió kibővülése és jelenlegi működése.</i> <i>Informatika:</i>	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
				<i>Adatok gyűjtése interneten.</i>	
33.	19. A közelmúlt válsággócai és háborúi	Annak áttekintése, hogy etnikai és vallási okokból milyen fegyveres konfliktusok robbantak ki. Fogalmazzuk meg Jugoszlávia felbomlásának okait! Tanulmányozzuk felbomlásának folyamatát a térkép és a táblázat segítségével! Mikor kényszerült rá Szerbia, hogy elfogadja a független államok létrejöttét? Mire hívja fel a figyelmet 2001. szeptember 11-e? <i>Nem kötelező tananyag: Háborúk a Perzsa-öböl térségében</i>	1. Ismeretszerzés, tanulás D) Ismeretszerzés másodlagos forrásokból Információk keresése (pl. a délszláv háborúról) kérdések alapján. Kulcsszavak és kulcsmondatok keresése szövegekben. (Pl. etnikai és vallási okok.) Ok-okozati viszonyok megértése és megfogalmazása. (Pl. Milyen tényezők okozták Jugoszlávia szétesését?) Médiahasználat (könyvtár, internet, sajtó): információk gyűjtése megadott témákról. (Pl. a Világkereskedelmi Központ elleni terrortámadásról.) 4. Tájékozódás térben-időben: Történelmi térkép és mai földrajzi térkép együttes használata (pl. a kelet-európai országok földrajzi helyzetének meghatározása)	F: multikulturalizmus, terrorizmus É: 1991-1995 (a délszláv háború), 1991-2004 (Jugoszlávia felbomlása) 1999 (Jugoszlávia NATO bombázása), 2001. szeptember 11. (terrortámadások az Egyesült Államokban) T: Szerbia, Horvátország, Szlovénia ÉK: tény és bizonyíték, történelmi nézőpont TK: társadalmi csoport, politika, állam, szuverenitás, emberi jog, identitás, vallás, vallásüldözés	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
34.	20. A globális világ sajátosságai, a globalizáció előnyei és hátrányai	KÉPESSÉGFEJLESZTŐ ÓRA <i>Kritikai gondolkodás: a globalizáció hatásai kapcsán beszéljük meg, melyik pozitív és melyik negatív hatás.</i> A globalizáció fogalmának meghatározása. A gazdasági és társadalmi következmények összegyűjtése. Gyűjtsük össze a globalizáció legsúlyosabb problémáit és gyűjtsünk a megoldásukra vonatkozó ötleteket!	2. Kritikai gondolkodás F) Történelmi problémák felismerése és elemzése Következtetések és további kérdések megfogalmazása a vizsgált problémával kapcsolatban. <i>A globalizáció és a rendszerváltozás közötti összefüggések felismerése.</i> <i>Környezeti katasztrófák értékelése.</i> <i> Javaslattétel a globális problémák megoldására.</i> Következtetések levonása a képek és a világtérkép alapján.	F: migráció, internet, tömegkommunikáció ÉK: történelmi idő, változás és folyamatosság TK: társadalmi mobilitás, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági szereplő, gazdasági teljesítmény <i>Kapcsolódási pontok:</i> <i>Erkölcstan:</i> <i>Az ember szerepe, helye a gyorsan változó világban.</i> <i>Informatika:</i> <i>Adatok gyűjtése interneten.</i> <i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> <i>A XXI. század első évtizedének filmművészete.</i>	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
				<i>Biológia-egészségtan: Az ökológiai változások figyelemmel kísérése a XXI. század elején.</i>	
35.	Összefoglalás	A tananyag áttekintése a megadott szempontok szerint. A munkafüzet feladatainak megoldása. Az atlasz vonatkozó térképeinek a használata.	2. Kritikai gondolkodás: C) A történelmi változások nyomon követése Egyes történelmi változások jelentőségének megítélése. (Pl. Problémák felismerése, a szocialista gazdaság egyre jobban megmutatkozó gyengeségeinek elemzése.) 3. Kommunikáció B) Beszámoló készítése. A történelmi személyekről, eseményekről és korszakokról gyűjtött információk összerendezése megadott szempontok szerint. (Pl. Érvek, ellenérvek gyűjtése a két rendszer [kapitalizmus és szocializmus] működésének értékeléséhez. Vitafórum rendezése.) 4. Tájékozódás térben-időben: Történelmi változások (pl. az	F: atomkatasztrófa, multikulturalizmus, terrorizmus, migráció, integráció, euró, internet, tömegkommunikáció. N: Brezsnyev, Reagan, Gorbacsov É: 1968 (a „prágai tavasz”), 1989 (a berlini fal lebontása), 1991 (a Varsói Szerződés és a KGST felszámolása, a Szovjetunió felbomlása), 1991-1995 (a délszláv háború), 1991-2004 (Jugoszlávia felbomlása), 1993 (Csehszlovákia szétválása, Csehország és Szlovákia	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
			európai integráció folyamata) azonosítása és bemutatása térképek segítségével.	létrejötté), 1999 (Jugoszlávia NATO bombázása), 1992 (a maastrichti szerződés aláírása), 1995 (a schengeni egyezmény életbe lépése), 2001. szeptember 11. (terrortámadások az Egyesült Államokban), 2002 (az euró bevezetése), 2004 (tíz új tagállam csatlakozik az EU- hoz, közöttük Magyarország is) T: Ukrajna, Észtország, Lettország, Litvánia, Csehország, Szlovákia, Szerbia, Horvátország, Szlovénia, Németország, Prága, Csernobil, az EU tagállamai	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
				ÉK: történelmi idő, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi nézőpont. TK: társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra,	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
				emberi jog, polgári jog, vallás, vallásüldözés.	
36.	Ellenőrzés	Számonkérés.			
IV. A KÁDÁR-KORSZAK					
37.	21. Az 1956 utáni kádári diktatúra, a megtorlás időszaka	<i>Ismerjük meg az 1956-ot követő kegyetlen megtorlást, tudatosítsuk a társadalom és a hatalom közötti kényszerű kompromisszum eredményét és kártékony voltát.</i> Ismételjük át az 1956-os forradalom leverését, Kádár és Nagy Imre szerepvállalását. Vegyük sorra a pártállam újjászervezésének elemeit. Értékeljük a	1. Ismeretszerzés, tanulás D) Ismeretszerzés másodlagos forrásokból Ok-okozati viszonyok megértése és megfogalmazása. <i>(Miért volt törvénytörő az új hatalom szempontjából, hogy a(z ellen)forradalmat megtorlásnak kellett követnie?)</i> 3. Kommunikáció F) Beszélgetés és vita A történelmi hősök tulajdonságainak és tetteinek értékelése <i>(Nagy Imre kapcsán)</i> Egymástól eltérő tartalmú történelmi interpretációk megvitatása: nézőpontok, felhasznált források, érvek és	F: munkásőrség, pufajkások, pártállam, migráció N: Kádár János É: 1958 (Nagy Imre és vádlott társai kivégzése) ÉK: változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, interpretáció TK: társadalom, társadalmi csoport, lesüllyedés, életmód, város, politika, államszervezet,	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		munkásörség megalakulásának okait és következményeit. Mi jellemezte a megtorlás időszakát? Hogyan kapcsolódik ehhez Nagy Imre és társainak kivégzése?	ellenérvek stb. (1956 <i>megítélése: forradalom és ellenforradalom</i>) 4. Tájékozódás térben-időben B) Topográfiai feladatok A tanultakkal kapcsolatos helyszínek megmutatása. (<i>Pl. a sortüzek helyszínei.</i>)	szuverenitás, emberi jog, polgári jog.	
38.	22. A Kádár- rendszer megszilárdulása	Kádár jelszava („ <i>aki nincs ellenünk, az velünk van</i> ”) alapján annak megértése, milyen alkun nyugodott a hatvanas évektől a rendszer. Az alapvető gazdaságpolitikai cél, az életszínvonal javítása is a társadalom elégedettségét kívánta növelni. Gyűjtsünk érveket, hogy a szocialista gazdaság miért nem volt hatékony, s ennek milyen következményei lettek. Gyűjtsük össze az	2. Kritikai gondolkodás F) Történelmi problémák felismerése és elemzése Következtetések és további kérdések megfogalmazása a vizsgált problémával kapcsolatban. (<i>A szocializmus vagy a kapitalizmus fejlettebb- e? Indokoljuk!</i>) 4. Tájékozódás térben-időben: Gazdasági, társadalmi, kulturális különbségek a magyar és a korabeli nyugat- európai társadalmak között.	F: konszolidáció, amnesztia, háztáji É: 1968 (az új gazdasági mechanizmus) ÉK: változás és folyamatosság, tény és bizonyíték TK: társadalom, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő,	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		1968-as gazdasági reform eredményeit is. Miért állították le később a reformokat? Fogalmazzuk meg a háztáji és a maszek gazdasági szerepét, értékét.		gazdasági teljesítmény, kereskedelem, piac, politika, állam	
39.	23. Élet a „legvidámabb barakkban”	Gyűjtsük össze a hetvenes évek Kádár-rendszerének legjellemzőbb neveit. Nézzük meg, mi volt az ára az életszínvonal javulásának. Értékeljük, ez milyen hatással járt az emberek életére. Miért vált égetővé a lakás- és egészségügyi helyzet javítása? Vizsgáljuk meg, mi jellemezte a háztartásokat a korszakban. Ismerjük meg a kulturális és művészeti élet jellemzőit, a három	2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése Egy korszakon belül lezajlott változások bemutatása különböző szempontok szerint (politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális; helyi, regionális, globális; gyors, lassú, rövid távú, hosszú távú). <i>(Pl. Állapítsuk meg, melyek voltak a Kádár-korszak jobb és rosszabb évei?)</i> 3. Kommunikáció B) Beszámoló készítése a tanultak alapján Rövid beszámoló az olvasottak alapján <i>(pl. a lakáshelyzetről)</i> . E) IKT-használat	F: puha diktatúra ÉK: változás és folyamatosság TK: társadalom, társadalmi csoport, társadalmi mobilitás, életmód, város, gazdaság, gazdasági szereplő, politika, állam, diktatúra <i>Kapcsolódási pontok:</i> <i>Vizuális kultúra:</i> <i>Dokumentum- és játékfilmek, korabeli fényképek, plakátok.</i> <i>Makovecz Imre építésze.</i>	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		T politikájának fényében. Az enyhült légkört bizonyította az utazási lehetőségek szélesedése is, ám ez által beszivárogtak a nyugati kultúra termékei és életformája is. Beszéljük meg ennek hatásait. Miért volt szükség a társadalmi csoportok megfigyelésére, felügyeletére?	Információk és adatok gyűjtése az Interneten elérhető forrásokból. <i>(pl. Érdekes adalék a Szent Korona hazajövele, ez internetes kutatómunkával is feldolgozható.)</i>		
40.	A Kádár-korszak ifjúsági kultúrája (Olvasmány)	Az olvasmány bemutatja a magyar könnyűzenei élet jellemzőit, a magyar kultúrpolitikát, és a fiatalság kedvelt szórakozási lehetőségeit, egyik kedvelt helyszínét (Ifipark). Az olvasmány segítségével	2. Kritikai gondolkodás D) Történeti események és jelenségek megfigyelése és összehasonlítása Az információk elhelyezése nagyobb összefüggésrendszerben azokra az ismeretekre támaszkodva, amelyekkel már az adott korszakra vonatkozóan rendelkezünk. <i>(Pl. Hogyan segítette a beatzene a nyugat és</i>	ÉK: történelmi nézőpont TK: társadalmi csoport, identitás, életmód, politika	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		összehasonlítható a korszak generációja nyugaton és Magyarországon.	<i>kelet közötti közeledést?)</i>		
41.	24. A Kádár- korszak ellenzéke	A nyolcvanas évektől a szerveződő demokratikus ellenzék már a rendszer demokratizálását követelte. Vitassuk meg ennek legfontosabb elemeit! Hogyan szolgálta az ellenzék céljait a szamizdatirodalom? Indokoljuk meg, miért volt fontos ellenzéki esemény a monori és a lakiteleki találkozó. Vezessük végig az eseményeket 1988–1989-ig, mikor is az ellenzék kilépett a nyilvánosság elé.	2. Kritikai gondolkodás A) A források kritikus kezelése Egy-egy példán keresztül annak tudatosulása, hogy ugyanarról a történelmi személyről, eseményről, jelenségről vagy korszakról egymástól jelentősen eltérő beszámolókat és értékeléseket is olvashatunk (<i>Kádár János és rendszere kapcsán</i>).	F: szamizdat, demokratikus ellenzék T: Bős-Nagymaros, Lakitelek ÉK: változás és folyamatosság, történelmi nézőpont TK: társadalmi csoport, politika, demokrácia, diktatúra <i>Kapcsolódási pontok:</i> <i>Ének-zene:</i> <i>A XX. század második felének zenéi, pl. Guns N' Roses, Queen, Zorán, Andrew Lloyd Webber: Az Operaház</i>	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		<i>Nem kötelező tananyag: Diákmegmozdulások március 15-én</i>		<i>fantomja</i>	
42.	25. A pártállam csődje	Tekintsük át annak előzményeit, hogyan került a Kádár-rendszer a nyolcvanas évek közepére megoldhatatlan gazdasági és politikai válságba! Olyan kérdésekre keressük a válaszokat, mint pl. milyen következményei lettek a külföldi hitelfelvételeknek; a kommunista eszmék miért váltak üressé; hogyan nyertek egyre nagyobb befolyást az új ellenzéki pártok vezetői. 1988-ban felmentették Kádár Jánost pártfőtitkári	1. Ismeretszerzés, tanulás C) Ismeretszerzés elsődleges forrásokból Szöveges történelmi forrás (Az <i>ellenzéki mozgalmak közös 12 pontja</i>) felhasználása a történelmi események megismeréséhez. 2. Kritikai gondolkodás F) Történelmi problémák felismerése és elemzése Információk gyűjtése és mérlegelése egy-egy történelmi esemény vagy döntés hátterének megismeréséhez. (Pl. A belpolitikai problémák mellett hogyan járult hozzá a külpolitika kedvező alakulása a rendszer összeomlásához?)	F: népfelkelés ÉK: változás és folyamatosság, történelmi nézőpont	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		tisztségéből, egymás után alakultak az új pártok, létrejött az Ellenzéki Kerekasztal, 1989. március 15-én pedig megfogalmazták az új 12 pontot. Értékeljük a tartalmát!			
43.	Összefoglalás	A tananyag áttekintése a megadott szempontok szerint. A munkafüzet feladatainak megoldása. Az atlasz vonatkozó térképeinek a használata	2. Kritikai gondolkodás: C) A történelmi változások nyomon követése Egyes történelmi változások jelentőségének megítélése (pl. <i>demokratikus ellenzés megerősödése</i>). Érvek gyűjtése egy korszak történelmi szereplője mellett, illetve ellen (Kádár János). Történelmi folyamatok elemzése (pl. <i>Magyarország útja a szocializmus bukásáig</i>).	F: munkásőrség, konszolidáció, népfelkelés, puha diktatúra, amnesztia, háztáji, pártállam, szamizdat, demokratikus ellenzék N: Kádár János É: 1958 (Nagy Imre és vádlott társai kivégzése), 1968 (az új gazdasági mechanizmus), 1985 (a monori találkozó), 1987 (a lakiteleki találkozó) T: Bős- Nagymaros, Lakitelek	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
				ÉK: változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont. TK: társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, politika, állam, államszervezet, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
44.	Ellenőrzés	Számonkérés.			
V. DEMOKRATIKUS VISZONYOK MEGTEREMTÉSE ÉS KIÉPÍTÉSE MAGYARORSZÁGON					
45.	26. A rendszerváltoztatás folyamata <i>A következő óra projekt munkájának előkészítése.</i>	A rendszerváltoztatás főbb eseményeinek számbavétele. A harmadik magyar köztársaság megalakulása. A demokratikus intézmények és a független szakmai szervezetek kialakítása. Az 1990 tavaszán tartott többpárti választások. Antall József új kormánya és a parlamenti pártok ismerete. A privatizáció folyamatának megismerése, értékelése. A piacgazdaságra történő fokozatos átállás.	1. Ismeretszerzés, tanulás E) Az információk rendszerezése és értelmezése Érvekkel és bizonyítékokkal alátámasztott következtetések megfogalmazása arról, hogy mi és miért történt. (A demokratikus átalakulás jelentőségének felismerése, a következmények értékelése.) 3. Kommunikáció: F) Beszélgetés és vita <i>A magyar történelem egy-két fordulópontjának megvitatása. Saját vélemény kialakítása a rendszerváltozás éveinek dilemmáiról és eseményeiről.</i>	F: privatizáció, rendszerváltoztatás, pluralizmus, demokratikus intézmény-rendszer, jogállam N: Antall József, Göncz Árpád É: 1989 (Nagy Imre és mártírtársainak újratemetése, a harmadik köztársaság kikiáltása), 1990 (szabad, többpárti választások Magyarországon), 1991 (a szovjet csapatok távozása hazánkból) ÉK: változás és folyamatosság történelmi nézőpont	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
				TK: társadalom, felemelkedés, gazdaság, gazdasági rendszer, politika, államforma, köztársaság, parlamentarizmus, demokrácia	
46.	Mindennapi élet a késő Kádár- korszakban és a rendszerváltoztatás idején (Projekt munkák bemutatása)	KÉPESSÉGFEJLESZTŐ ÓRA Csoportokban történő projektmunkák bemutatása arról, hogyan élték meg az emberek a hétköznapiakat a késő Kádár-korszakban és a rendszerváltoztatás idején.	2. Kritikai gondolkodás: C) A történelmi változások nyomon követése <i>Történetek, élő tanúk visszaemlékezései, azok meghallgatása (pl. a rendszerváltozás korának aktív szereplői és tanúi).</i>	ÉK: változás és folyamatosság, interpretáció, történelmi nézőpont TK: társadalom, felemelkedés, élelmód, gazdaság, politika, demokrácia, diktatúra	
47.	27. A demokratikus jogállam működése és a magyar külpolitika törekvései 1990 és 2004 között	1990-re már a többpárti demokrácia határozza meg Magyarország politikai rendszerét. Megtörtént a jogállamiság kiépítése, ennek tekintsük át legfontosabb elemeit.	1. Ismeretszerzés, tanulás: D) Ismeretszerzés másodlagos forrásokból <i>Ismerkedés a jogállamiság intézményrendszerével. Következtetések levonása, majd azok rendszerezése. A napi közéletből vett példák</i>	N: Horn Gyula, Orbán Viktor, Mádl Ferenc É: 1991 (a Varsói Szerződés és a KGST felszámolása, 1999 (csatlakozás a NATO-hoz), 2004	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		Nézzük meg, kik az ország fő közjogi méltóságai! Feladatkörük akár internetes kutatómunkával is megismerhető. Az Országgyűlés összetétele a négyévenkénti választások eredményeként változik. Ismerjük meg az ábra segítségével az 1990 és 2002 közötti győztes pártokat! Hasonló módon megismerhetők a magyar miniszterelnökök is 1990 óta. Gyűjtsünk néhány kulcsmondatot az egymást váltó kormányokhoz kapcsolódóan! Nézzük meg, milyen változások történtek nemzetközi kapcsolatainkban 1990	<i>felsorakoztatása.</i> F) A történelmi kulcsfogalmak ismerete és alkalmazása A tanult történelmi fogalmak értelmezése a konkrét példák alapján és segítségével. <i>(Pl. demokrácia, többpártrendszer, parlamentarizmus, népképviselő, emberi jog, polgári jog.)</i> 3. Kommunikáció E) IKT-használat Információk és adatok gyűjtése az Interneten elérhető forrásokból <i>(pl. a legutóbbi választások eredményéről).</i>	(Magyarország EU-tag lett) ÉK: változás és folyamatosság TK: társadalom, felemelkedés, életmód, politika, köztársaság, parlamentarizmus, demokrácia <i>Kapcsolódási pontok:</i> <i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> <i>A médiumok hírei.</i>	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		után!			
48.	28. A gazdasági élet és a jogi intézményrendszer az 1990 utáni Magyarországon	A tervgazdaságról a piacgazdaságra való áttérés fontos elemének, a privatizációnak a megértése. A kárpótlás révén igyekeztek orvosolni az 1948 után okozott tulajdoni károkat. A folyamatokkal párhuzamosan a lakosság körében emelkedett a munkanélküliség, csökkent a reáljövedelem. A társadalom egyre inkább kettészakadt, a túlzott fogyasztási láz miatt sokan el is adósodtak. Ezt tetőzte a 2008-tól kibontakozó pénzügyi és gazdasági válság is. A gazdasági helyzet	1. Ismeretszerzés, tanulás D) Ismeretszerzés másodlagos forrásokból A lényeg kiemelése írott és hallott szövegekből; vázlatkészítés. <i>(Pl. a terv- és a piacgazdaság különbségeiről.)</i> Kulcsszavak és kulcsmondatok keresése szövegekben. <i>(Pl. Fogalomszótár összeállítása a lecke anyagából.)</i> Következtetés egyik eseményről a másikra. <i>(Pl. Mennyiben összetartozó fogalom a privatizáció és a kárpótlás?)</i> F) A történelmi kulcsfogalmak ismerete és alkalmazása A történelmi kulcsfogalmakkal kapcsolatban tanultak folyamatos felhasználása és bővítése. <i>(Pl. gazdaság, társadalom, politika, állam, államszervezet stb.)</i>	F: privatizáció, kárpótlás	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		összegzése után ismerjük meg, milyen fontosabb szereplői vannak az igazságszolgáltatásnak!			
49.	29. A magyarországi nemzetiségek. A cigány (roma) népesség helyzete	KÉPESSÉGFEJLESZTŐ ÓRA <i>Kritikai gondolkodás: Annak áttekintése, hogyan az államalapítás óta milyen jelentősebb események változtatták – határozták meg a kárpát-medencei és a magyarországi magyarság és nemzetiségek arányát.</i> Ismerjük meg (ismételjük át) részletesebben a magyarországi cigányok (romák) történelmét és helyzetét napjainkban. Miért sajátos az ő helyzetük? Határozzuk meg azokat a	1. Ismeretszerzés, tanulás A) Kérdések és feltevések önálló megfogalmazása A rendelkezésre álló ismeretforrások csoportosítása tartalmuk és típusuk szerint; javaslatok megfogalmazása arról, hogy még milyen tartalmú és típusú ismeretforrásokra lenne szükség. (Pl. a népszámlálási és becslési adatok közötti különbségek a cigány/roma népesség számának megállapításánál.) E) Az információk rendszerezése és értelmezése Az előzetesen feltevések helyességének ellenőrzése és értékelése az új információk alapján. (Pl. Miért mondhatjuk, hogy a rendszerváltoztatást	ÉK: tény és bizonyíték, történelmi nézőpont <i>Kapcsolódási pontok: Technika, életvitel és gyakorlat: A családok életszínvonalának változása a rendszerváltozást követően.</i>	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		területeket, melyek még megoldásra várnak!	<i>követően romlott a cigányság helyzete hazánkban?)</i>		
50.	30. A határon túli magyarság sorsa a rendszerváltoztatást követően	KÉPESSÉGFEJLESZTŐ ÓRA <i>Tájékozódás térben és időben:</i> <i>Az erdélyi, kárpátaljai, felvidéki és délvidéki magyarok életviszonyainak összehasonlítása egymással és a hazai viszonyokkal.</i> Értékeljük, mely területeken bírtak több-kevesebb jogokkal, lehetőségekkel identitásuk megtartásához a nemzetiségek. Használjuk az atlaszt a helyszínek megkereséséhez. Gyűjtsük össze,	2. Kritikai gondolkodás: C) A történelmi változások nyomon követése <i>A határon túl élő magyarok sorsának megismerése.</i> 4. Tájékozódás térben-időben B) Topográfiai feladatok <i>Jelentősebb határon túli magyarlakta települések bejelölése vaktérképre.</i>	T: Erdély, Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Várvidék (Burgenland) <i>Kapcsolódási pontok:</i> <i>Földrajz:</i> <i>A Kárpát-medence magyarok által lakott területeinek meghatározása, vaktérképre rajzolása.</i>	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		hogyan segítette az 1990 utáni nemzetpolitikánk a határon túli magyar családokat. Mi az oka, hogy a magyarok beolvasztása a többségi nemzetbe szinte minden területen tovább folyt?			
51.- 52.	Összefoglalás	A tananyag áttekintése a megadott szempontok szerint. A munkafüzet feladatainak megoldása. Az atlasz vonatkozó térképeinek a használata	2. Kritikai gondolkodás: C) A történelmi változások nyomon követése Egyes történelmi változások jelentőségének megítélése (<i>pl. a magyar nemzetiségek beolvasztása a többségi nemzetekbe</i>). A fejlődő és a válságos periódusok megkülönböztetése egymástól; a fejlődésben és a válságban közrejátszó okok és tényezők azonosítása; ezek ok-okozati összefüggésbe állítása. 3. Kommunikáció F) Beszélgetés és vita Önálló vélemény megfogalmazása eseményekről	F: privatizáció, rendszerváltoztatás, pluralizmus, demokratikus intézményrendszer, jogállam N: Antall József, Göncz Árpád, Horn Gyula, Orbán Viktor, Mádl Ferenc. É: 1989 (Nagy Imre és mártírtársainak újratemetése, a harmadik köztársaság kikiáltása), 1990 (szabad, többpárti választások	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
			(<i>pl. a rendszerváltoztatásról</i>), jelenségekről (<i>pl. a privatizációról</i>) és személyekről (<i>pl. Antall József és „kamikáze” kormánya</i>). 4. Tájékozódás térben-időben A) Kronológiai feladatok Események csoportosítása korszakok szerint. (<i>Pl. választások és kormányok.</i>) B) Topográfiai feladatok A tanultakkal kapcsolatos helyszínek megmutatása a térképeken. (<i>Pl. magyarok a Kárpát-medencében és a nagyvilágban.</i>)	Magyarországon), 1991 (a szovjet csapatok távozása hazánkból), 1999 (csatlakozás a NATO-hoz), 2004 (Magyarország EU-tag lett) T: Erdély, Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Várvidék (Burgenland)	
53.	Ellenőrzés	Számonkérés.			
VI. TÁRSADALMI ISMERETEK					

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
54.	32. Szokás, hagyomány, illem, erkölcs	KÉPESSÉGFEJLESZTŐ ÓRA <i>A lecke feldolgozása során alkalmazhatunk csoportmunkát, használjuk a munkafüzet feladatait, és építsünk a diákok személyes, előzetes ismereteire, gyűjtsünk minél több példát a mindennapi életből.</i> A lecke címében megjelenő fogalmak magyarázata képek és példák segítségével. Annak megértése, hogy miért fontos mindenki életében a fentiek ápolása, hiszen nélkülük identitásunkat, közösségi kultúránkat veszítenénk el.	2. Kritikai gondolkodás: <i>Személyes tapasztalatok és korábban tanult ismeretek kapcsolása a szokás, a hagyomány, az illem és az erkölcs fogalmához.</i> 3. Kommunikáció A) Események, történetek elbeszélése Történetek, események elbeszélése valamelyik szereplő szemszögéből. (Pl. a tiszteletadással kapcsolatban.)	F: szokás, hagyomány, illem, erkölcs K: társadalom, norma, szabály <i>Kapcsolódási pontok: Hon- és népismeret: Magyar népszokások. Erkölcstan: Színesedő társadalmak. A társadalmi együttélés közös normái.</i>	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
55.	33. A törvény ereje, a jogi szabályozás sajátosságai	Annak megértése, hogy a társadalmi együttélést jogi szabályok és társadalmi normák (előző lecke) szükségszerűen kell, hogy meghatározzák. A szabályok megszegőit jogi intézményrendszerünk segítségével lehetséges és szükséges büntetni; jogszabályaink mindenki számára elérhetők. Határozzuk meg a központi és a helyi jogszabály fogalmait, használjuk a tankönyvi ábrát. Fogalmazzuk meg, hogyan védi az egyének jogait és szabadságát a jogállam.	1. Ismeretszerzés, tanulás F) A történelmi kulcsfogalmak ismerete és alkalmazása A tanult történelmi fogalmak értelmezése a konkrét példák alapján és segítségével. <i>(Hol találkozunk a hétköznapiakban a joggal?)</i> 2. Kritikai gondolkodás: <i>Személyes tapasztalatok és korábban tanult ismeretek kapcsolása a jog fogalmához.</i>	F: hatalmi ág, politikai intézmény K: társadalom, norma, szabály, jog, kötelesség, állam, intézmény, szervezet, kormányzás, demokrácia, államszervezet, hatalommegosztás <i>Kapcsolódási pontok: Erkölcstan</i>	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
56.	34. Az alkotmány és a törvényalkotás	Határozzuk meg az alkotmány fogalmát, szükségességét. Tárjuk fel, hogyan illeszkedik egy demokratikus berendezkedés és jogállamiság kereteibe. Tekintsük át a magyar alkotmányozás történetét 1945-től az új Alaptörvényig (2012). Az Alaptörvény főbb részeinek és jellemzőinek összefoglalása. <i>A téma ismeretei internetes kutatómunkával tovább bővíthető a következő órán.</i> A különbségek feltárása törvény és rendelet között. <i>Nem kötelező tananyag: A magyar alkotmányozás</i>	1. Ismeretszerzés, tanulás C) Ismeretszerzés elsődleges forrásokból A források előzetes áttekintése abból a szempontból, hogy milyen kérdésekre adhatnak választ. <i>(Pl. az Alaptörvény.)</i> F) A történelmi kulcsfogalmak ismerete és alkalmazása A történelmi kulcsfogalmakkal kapcsolatban tanultak folyamatos felhasználása és bővítése. <i>(Példákkal világítsuk meg, hogy miben különbözik egymástól az államhoz és a nemzethez tartozás!)</i>	F: állampolgári jogok, állampolgári kötelességek K: állam, politikai rendszer, államforma, köztársaság, hatalom, kormányzás, demokrácia	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		<i>története</i>			
57.	35. Jogok és kötelességek együtt járnak	KÉPESSÉGFEJLESZTŐ ÓRA <i>Tanulmányozzuk Az emberi jogok három nemzedéke című táblázatot és értékeljük az emberi jogok fejlődését.</i> <i>Nem kötelező tananyag: Nemzetközi egyezmények az emberi jogokért</i>	2. Kritikai gondolkodás: <i>Vita az állampolgári jogok és kötelességek viszonyáról, ezek magyarországi érvényesüléséről.</i>	F: állampolgári jogok, állampolgári kötelességek, alapvető emberi jog, hivatal <i>Kapcsolódási pontok: Biológia-egészségtan: Az élővilággal szembeni kötelességeink, és az állatok jogai.</i>	
58.	36. A gyermekek és tanulók jogai	KÉPESSÉGFEJLESZTŐ ÓRA <i>A saját életre vonatkozó szabályok azonosítása. Gyakorlófeladatok megoldása a munkafüzetben.</i> Ismerjük meg, milyen céllal született meg az	1. Ismeretszerzés, tanulás D) Ismeretszerzés másodlagos forrásokból Kulcsszavak és kulcsmondatok keresése szövegekben. (Pl. az oktatáshoz való jog részletei a Gyermekek jogai 28. cikkében.) 2. Kritikai gondolkodás: <i>Jogok és kötelezettségek</i>	F: gyermeki jog, egyenlőség, társadalmi különbség, társadalmi egyenlőtlenség, előítélet, kirekesztés, gyűlöletkeltés, gyűlölet bűncselekmény.	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		1980-as évek végén a Gyermekek jogairól szóló egyezmény. Mit jelent, hogy jogilag nem cselekvőképess egy 18 év alatti gyermek? Miben áll az oktatáshoz való jog? Tanulmányozzuk a diákok jogait és kötelességeit.	egymáshoz kapcsolása a közösségi életben. 3. Kommunikáció: B) Beszámoló készítése <i>Érvelés valamilyen diákjog érvényesítésének szükségessége mellett.</i>		
59.	38. A parlamentáris demokrácia	A parlamentáris demokrácia működésének áttekintése; a választópolgárok és képviselők szerepének értékelése. Idézzük fel, milyen politikai pártokról tanultunk már, milyenekről hallottunk. A többpártrendszer velejárója a választásokat megelőző választási kampány. Népszavazás	1. Ismeretszerzés, tanulás D) Ismeretszerzés másodlagos forrásokból Kulcsszavak és kulcsmondatok keresése szövegekben. (Pl. a <i>képviselési demokrácia jellemzői és résztvevői.</i>) 2. Kritikai gondolkodás: <i>Vita az állampolgári jogok és kötelességek viszonyáról, ezek magyarországi érvényesüléséről.</i>	F: állampolgári jogok, állampolgári kötelességek, média, közélet, nyilvánosság K: politikai rendszer, államforma, köztársaság, hatalom, intézmény, szervezet, kormányzás, demokrácia, szélsőséges pártok és mozgalmak	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		esetén közvetlenül döntenek az állampolgárok egy fontos ügyben (Pl. európai uniós csatlakozásunk, 130. old.)			
60.	40. A demokratikus Magyarország	<i>A modern politikai rendszer működési mechanizmusának nagy vonalakban való áttekintése.</i> Hazánk szuverenitásának és jogállamiságának taglalása, jellemzőinek megértése. Az Országgyűlés és képviselőinek választása. A kormány és a köztársasági elnök jogkörének bemutatása. A Magyar Nemzeti Bank, az Alkotmánybíróság és az önkormányzatok működésének bemutatása, elemzése. Az ország legfontosabb	1. Ismeretszerzés, tanulás D) Ismeretszerzés másodlagos forrásokból A lényeg kiemelése írott és hallott szövegekből; vázlatkészítés (pl. az önkormányzatok feladatairól). Kulcsszavak és kulcsmondatok keresése szövegekben. (Pl. az államigazgatási szervez demokratikus működésének bizonyítására.) 2. Kritikai gondolkodás D) Történeti események és jelenségek megfigyelése és összehasonlítása Egy történelmi korszak komplex bemutatása. Pl. Kik és hogyan kormányoztak? Milyen törvények és szokások irányították az életet?	F: politikai intézmény K: állam, politikai rendszer, államforma, intézmény, szervezet, kormányzás, államszervezet <i>Kapcsolódási pontok:</i> <i>Erkölcstan:</i> <i>Tágabb otthonunk – Európa.</i>	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		állami intézményeinek megismerése.			
61.	40. A demokratikus Magyarország – Gyakorlás, ismétlés	KÉPESSÉGFEJLESZTŐ ÓRA <i>A demokratikus állam működésének alapelvei.</i> <i>Gyakorlófeladatok megoldása a munkafüzetben.</i> Magyarország politikai intézményei (államszervezet és társadalmi érdekképviselők).	3. Kommunikáció C) Beszámoló készítése A történelmi elemző munkára támaszkodó világos és logikus beszámoló készítése szóban vagy írásban. <i>A törvényhozó, a végrehajtó hatalom és az igazságszolgáltatás intézményrendszerének, valamint az önkormányzatok munkájának bemutatása.</i>		
62.	42. A pénz szerepe a gazdaságban	Tekintsük át a pénz funkcióit és formáit (érme, bankjegy, pénzhelyettesítők, bankkártyák). Az infláció fogalmának magyarázata.	1. Ismeretszerzés, tanulás C) Ismeretszerzés elsődleges forrásokból <i>Lakossági folyószámla adatainak értelmezése.</i> E) Az információk	F: egyenleg, bank, bankszámla, bankkártya, banki művelet, lakossági folyószámla K: munka, gazdaság,	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		Egy diák lehetséges gazdasági szerepei (munka, fogyasztás, gazdálkodás a zsebpénzzel).	rendszerzése és értelmezése Az előzetesen feltevések helyességének ellenőrzése és értékelése az új információk alapján. (Pl. A magyar fizetőeszközök fejlődésének áttekintése.)	piac, pénz, termelés, fogyasztás. <i>Kapcsolódási pontok:</i> <i>Földrajz:</i> <i>A pénz szerepe a gazdaságban. Nemzeti és közös valuták.</i> <i>Árfolyam, valutaváltás.</i> <i>Különböző fizetési módok. A fogyasztási szokások változásai.</i>	
63.	43. Pénzintézetek és tevékenységük	<i>A pénzkezelés alapvető fogalmainak megértése a családi gazdálkodás legfontosabb kérdéseire kapcsolódóan.</i> Ismerjük meg a pénzintézeteket és tevékenységüket (betétgyűjtés, hitelezés, kamat, tőke, árfolyam). Vegyük sorra a családi pénzkezelési technikákat	1. Ismeretszerzés, tanulás E) Az információk rendszerzése és értelmezése Az előzetesen feltevések helyességének ellenőrzése és értékelése az új információk alapján. (Pl. Mit kell mérlegelni a hitelfelvételnél?) 2. Kritikai gondolkodás: <i>Gazdasági-pénzügyi döntések szimulálása néhány feltételezett gazdasági változás tükrében.</i>	F: beruházás, megtakarítás, befektetés, hitel, kamat, bank, bankszámla, banki művelet, pénzintézet, pénzügyi közvetítő, bankjegy, pénzhelyettesítő, költségvetés, bevétel, kiadás, egyenleg, megtakarítás, betét, kötvény, befektetési jegy, hitelfelvétel, kamat, árfolyam,	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		(megtakarítás és befektetés, hiány és hitel, bankszámlák, bankkártyák és banki műveletek). Tapasztalatszerzés: internetes tájékozódás árfolyamokról és befektetési lehetőségekről.		infláció <i>Kapcsolódási pontok:</i> <i>Matematika:</i> <i>Diagramok, táblázatok, grafikonok – adatleolvasás, készítés, értelmezés. Kamatszámítás. Technika, életvitel és gyakorlat:</i> <i>Korszerű pénzkezelés.</i>	
64.	44. Média és környezet, avagy médiakörnyezet	Az internet, a televízió, a videojáték, a mozi, a rádió, az újság szerepének meghatározása. A média használata a mindennapokban. A különféle médiatartalmak értelmezése, a média funkcióinak (megörökítés, tájékoztatás, vélemények befolyásolása, jövedelemszerzés,	1. Ismeretszerzés, tanulás E) Az információk rendszerezése és értelmezése Az előzetesen feltevések helyességének ellenőrzése és értékelése az új információk alapján. (Pl. a nyilvánosság szerepének tisztázása.) 2. Kritikai gondolkodás A) A források kritikus kezelése A források kritikai értékelése különböző szempontokból: megközelítésmód, elfogultság, pontosság és megbízhatóság. (Pl. vita a reklámok	K/F: média, tömegkommunikáció, médiahasználat, funkció, médiaszöveg, nyilvánosság, közösségi média, közösségi oldal <i>Kapcsolódási pontok:</i> <i>Informatika:</i> <i>Tájékozódás néhány online szolgáltatás céljáról, lehetőségéről.</i>	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		szórakoztatás, gyönyörködtetés, önkifejezés) azonosítása. A reklámok, a hirdetés és a médiaipar jellemzői. A nyilvánosság jelentésének és jelentőségének meghatározása, szerepének tisztázása az egyes korokban és társadalmakban. A közösségi hálózatok funkciói, jellemzői.	<i>szerepéről.)</i> C) A történelmi változások nyomon követése Egy technikai találmány (a <i>kortárs média</i>) jelentőségének értékelése abból a szempontból, hogymennyire változtatta meg az emberek életét. (Pl. a <i>mobiltelefon</i> .)	Az internet kommunikációs szolgáltatásai (Messenger, Skype, Viber, chat, blog, stb).	
65.	45. A média célközönsége	<i>Annak megértetése, hogymiért jelenik meg a média közönsége kettős szerepben: mint vásárló és mint áru.</i> A médiaintézmények célközönségei (életkor, nem, végzettség, kulturális és egzisztenciális háttér, érdeklődés). A médiapiac az	1. Ismeretszerzés, tanulás E) Az információk rendszerezése és értelmezése Az előzetesen feltevések helyességének ellenőrzése és értékelése az új információk alapján. (Pl. a nyilvánosság szerepének tisztázása.) 3. Kommunikáció E) IKT-használat Különböző jellegű források,	F: médiaszöveg, nyilvánosság, közzszolgálati média, kereskedelmi média, hír, kommentár, hírérték, hírverseny, pártatlanság, hírportál <i>Kapcsolódási pontok:</i> <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> <i>A beszélő és az</i>	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
		olvasóért, nézőért, felhasználóért folyó verseny szereplői, jellemzői és eszközei. A fontosabb médiamodellek (közszolgálati, kereskedelmi, közösségi média) és jellemzői, valamint azok megkülönböztetése. A hírgyártás folyamatának, szereplőinek azonosítása. A hír, a kommentár és a hírérték fogalmának meghatározása. A pártatlanság és korlátai. <i>Nem kötelező tananyag: A mai médiaipar kialakulása</i>	dokumentumok keresése és mentése az Interneten. (Pl. közszolgálati, kereskedelmi és közösségi médiumok gyűjtése.) F) Beszélgetés és vita Önálló vélemény megfogalmazása eseményekről, jelenségekről és személyekről. (Pl. közszolgálati és kereskedelmi tévék hírműsorainak az összehasonlítása.)	<i>elbeszélő szerep, a mindentudó és a tárgyilagos elbeszélői szerep különbözősége, a közvetett és a közvetlen elbeszélésmód eltérései.</i> Médiaszövegek rendszerezése. A hír. Vizuális kultúra: Reklámhordozó felületek gyűjtése, csoportosítása, olvasása, értelmezése a reklámkészítő szándéka és kifejezés módja közötti összefüggés alapján.	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
66.	Összefoglalás	A tananyag áttekintése a megadott szempontok szerint. <i>Kiselőadások tervezése és megbeszélése választott témakörben.</i>	1. Ismeretszerzés, tanulás F) A történelmi kulcsfogalmak ismerete és alkalmazása Az ismeretek rendszerezése, a történelmi megismerést elősegítő általánosítások megfogalmazása történelmi fogalmak segítségével. <i>(Társadalmi, állampolgári, gazdasági, pénzügyi és médiaismeret.)</i> 3. Kommunikáció F) Beszélgetés és vita Önálló vélemény megfogalmazása aktuális eseményekről, jelenségekről és személyekről.	A témában felmerülő összes évszám, fogalom.	
67.	Összefoglalás	Kiselőadások bemutatása. A munkafüzet feladatainak megoldása.	3. Kommunikáció E) IKT-használat Sokrétű forrásanyagot tartalmazó digitális prezentációk készítése történelmi személyekről <i>(pl. történelmi példaképem)</i> , eseményekről <i>(pl. a magyar történelem kiemelkedő eseménye)</i> , korszakokról <i>(pl.</i>		

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
			<i>legkedvesebb korszakom).</i>		
68.	Ellenőrzés	Számonkérés.			
69.-70.	Öko-projekt	Év közben beépítendő			
71.- 72.	Év végi ismétlés	Éves munka megbeszélése, kiértékelése. Az éves tananyag összefüggéseinek, érdekességeinek áttekintése, kötetlenebb csoportos foglalkozások.			